

Duidelijk herstel agrarische inkomens

Ton de Kleijn

Hogere opbrengstprijzen bij een gematigde kostenstijging zorgen voor een herstel van de inkomens naar het niveau van voor het begin van de economische crisis.

Hogere prijzen voor de meeste producten

In 2010 komt de agrarische productiewaarde uit op 24,8 miljard euro. Dat is ruim 10% meer dan in 2009. De stijging is vooral een gevolg van hogere prijzen in vrijwel de gehele sector (gemiddeld 8,5%). Het productievolume van de land- en tuinbouw neemt in 2010 wel enigszins toe, vooral door een groei in de veehouderij en de tuinbouw. In de akkerbouwsector daalt het volume na twee jaren van groei. De gemiddeld 25% hogere prijzen compenseren de lagere productie in de akkerbouw ruimschoots. Ook in de tuinbouw nemen de prijzen toe na de sterke daling van de prijzen in 2009. Samen met een iets groter volume stijgt de waarde van de tuinbouwproductie met ruim 11%. De totale productiewaarde van de plantaardige sector zal hierdoor met ruim 14% stijgen. In de veehouderij stijgt de productiewaarde ook, zij het, met 8%, iets minder. De stijging van de productiewaarde wordt ook hier veroorzaakt door hogere prijzen. Het volume van de dierlijke productie was gemiddeld vrijwel gelijk aan 2009. De prijsstijging in de veehouderij wordt vooral gerealiseerd door een ruim 20% hogere melkprijs. Deze prijsstijging is echter nog niet voldoende om weer op het prijspeil van 2008 terug te komen. In de intensieve veehouderij zijn de prijzen in 2010 lager dan in het voorgaande jaar. Zo dalen de varkensprijzen voor het tweede opeenvolgende jaar. De prijzen voor eieren dalen weer na de spectaculaire stijging van vorig jaar. De vleeskuikenprijzen blijven vrijwel op hetzelfde niveau.

Kosten nemen minder sterk toe

Net als de productiewaarde stijgt ook het bedrag van de aangekochte goederen en diensten. De toename is met 4% echter lager dan die aan de productiekant. De ruilvoet verbetert daarmee behoorlijk. Een groot deel van de kosten stijgt met een percentage dat dicht tegen de inflatie ligt. Het gaat dan om de kosten van verschillende diensten. Een aantal kostenposten laat echter een grotere stijging zien. Zo stijgen de prijzen voor mengvoeders met circa 5%, maar omdat er ook nogal wat ruwvoeders tegen hoge prijzen worden bijgekocht is de gemiddelde prijsstijging voor alle veevoeders circa 8%. Verwacht wordt dat de gemiddelde prijzen van energie in de land- en tuinbouw in 2010 circa 8% lager zijn dan in 2009. Door de verscheidenheid aan contracten is een exacte schatting moeilijk te maken. Bovendien wordt de teruglevering van elektriciteit aan het net door warmtekrachtkoppeling (wkk) steeds belangrijker en staan hier naast inkomsten natuurlijk ook extra kosten voor energie tegenover.

Hogere inkomens

Omdat de kosten met ruim 4% toenemen en de bruto productiewaarde met meer dan 10%, neemt de bruto toegevoegde waarde in 2010 met iets minder dan een kwart toe tot 8,9 miljard euro. Na verrekening van heffingen, subsidies en afschrijvingen moeten hiervan nog de lonen van werknemers, rente voor geleend vermogen en pacht worden betaald. Uiteindelijk resteert er voor de agrarische ondernemers een gezamenlijk inkomen van 2,8 miljard euro. Dat inkomen herstelt zich daarmee sterk van de twee uitermate magere jaren 2008 en 2009. Door het herstel in 2010 komt het nu geraamde resterend inkomen weer op het niveau van voor de kredietcrisis.

Tabel 1	Toegevoegde waarde in de agrarische sector (in miljoenen euro).		
	2008	2009 (v)	2010 (r)
Brutoproductie	24.035	22.465	24.775
Aangekochte goederen en diensten	15.963	15.220	15.883
Bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen	8.071	7.245	8.892
Afschrijvingen	2.910	2.947	2.947
Saldolasten en subsidies (+)			
Netto toegevoegde waarde	5.370	4.700	6.463
Betaalde factorkosten	4.353	3.697	3.632
Resterend inkomen	1.017	1.003	2.831

Vergelijking Europa en MKB

In Europees verband gezien is de toename van de toegevoegde waarde van land- en tuinbouw in Nederland in 2010 boven het gemiddelde, nadat Nederland in de voorgaande twee jaar achter bleef bij veel EU-landen.

Vergeleken met het inkomen van de zelfstandigen in het MKB in Nederland is het herstel in de land- en tuinbouw in 2010 veel sterker. Maar ook hier geldt dat de agrarische zelfstandigen in 2008 en 2009 hun inkomen veel meer zagen afnemen dan de MKB-ondernemers.

Meer informatie:

LEI-rapport 2010-105 *Actuele ontwikkelingen van bedrijfsresultaten en inkomens in de land- en tuinbouw 2010*